

Trine Mach i Kommentatorserien:

Hvad står i vejen for Gades Europa?

21. maj | ”**Man skal være ganske tillidsfuld for at tro, at blot man af et rødt hjerte poster magt i EU, så vil EU også per definition bruge den magt rødt.**” Steen Gades nye bog ”Gades Europa” og Poul Nyrup Rasmussens ”Den Ny Forbindelse” (2003) debatteres i en stor artikel i *Kommentatorserien* af Trine Mach. Hun er talsperson og Europaparlamentskandidat for Junibevægelsen og har søgt medlemskab af SF.

Af Trine Mach

Cand.scient.pol., talsperson og EU-kandidat for JuniBevægelsen

1. Til EU stilles ingen spørgsmål
2. For de hæderlige verdensborgere?
3. Hvor stopper verden?
4. Det rødlige hjertes skønne drøm
5. Hvor står kampen?
6. Hvem er i vejen?

1. Til EU stilles ingen spørgsmål

Centrum-venstreorienteret internationalist - med globalt udsyn, en veludviklet sans for selviscenesættelse og en hårdnakket tro på, at svaret hverken er ”42” eller ”Allah”, men ”EU”. Sådan er Steen Gade - og bogen ”Gades Europa” er derefter: Læseværdig og et glimrende partsindlæg i debatten om Danmark, EU og hvordan man skal gribe den globaliserede verden an.

Der er skrevet flere sympatiske bøger om verdens elendige tilstand og med appel om global samling mod ulighed, miljødelæggelser, nød og konflikter. Poul Nyrup Rasmussen begik en i efteråret, ”Den ny Forbindelse. Vilje til at forandre Verden”, som indeholder en lignende cocktail af vigtige og kloge betragtninger om globale processer og markedets magtovertagelse.

Nyrups bog er grundlæggende et forsøg på at genskabe troen på, at mennesker kan genvinde magten over de upersonlige markeds kræfter og på, at man kan etablere en gen-regulering af de kræfter, som har bidraget til at splitte kloden op i dem, der har og dem, der ikke har. Han tænker i større globale baner, når han beskriver, hvordan EU (eller ’Europa’, som han skriver) skal være modstykket til USA, og brobyggeren mellem Nord og Syd. Han vil gennem ’den ny forbindelse’ skabe sammenhæng mellem den enkelte borger og det store upersonlige globale. På mange måder er hans formål todelt: Nyrup vil både skabe en bedre retfærdig verdensorden med mere social ansvarlighed, og ønsker dertil at give det enkelte menneske (især sine vælgere) følelsen af, at det hele nok skal gå, selvom globaliseringen er kommet for at blive, om man så må sige. Fastslå, at de altså ikke står til at miste job, kontrol og mening med det hele. Det, må man antage, er ret hårdt tiltrængt i det socialdemokratiske bagland. Samtidig beskrives selvsamme segment af danskerne som nogle

væsener, hvis danskhed er noget lukket, selvtilstrækkeligt og indadvendt. Og for at gøre en lang historie kort: Den ny forbindelse skal findes i en europæisk socialdemokratisk Union.

Men eftersom Nyrup heller ikke byder ind på forandringer af den Unions-struktur, der af de fleste beskyldes for at lide af et kronisk demokratisk underskud, kommer løsningsmodellen til at bevirke det stik modsatte: Nemlig at understrege den mistede forbindelse mellem almindelige menneskers dagligdag, der unægtelig er præget af demokratitab, og den upersonlige magt, der i unionssystemet placeres i lukkede kredse hos beslutningstagere, der er uden for indflydelse og kontrol. I den kreds indgår ovenikøbet de økonomiske magthavere, Nyrup som udgangspunkt vil tøjle: Multinationale selskaber og de frie markeds kræfter. Hvor demokrati bør bruges til at tøjle magten med ret, da definerer Nyrup i stedet demokrati *som at være dér, hvor magten udfolder sig*. Det er jo ret beset det modsatte af hans projekt: At lade mennesker genvinde magten og kontrollen over hvor og hvordan den udfolder sig..

Forklaringen er nok, at Nyrup forsøger at favne to ting: At være landsfaderen, der lettere revsende får sit socialdemokratiske bagland (lønmodtagerfamilierne) til tillidsfuldt at sætte lid til et EU, hvor Nyrup har formuleret retningen (uagtet denne retning ikke præger det sted, hvor magten udfolder sig). Han vil gerne bringe troen på, at vi kan gøre det bedre, tilbage. På den anden side er der en anden, langt mere potentiel magtfuld, målgruppe: Det intellektuelle, internationalt orienterede akademiske segment, der politisk ligger i centrum-venstre, og taler global bevidsthed, dynamiske netværk og mobilitet. Et segment, der har valgt at gribe EU, som det er – uagtet, at dette EU netop ikke er udtryk for dynamiske netværk, men det stik modsatte, nemlig en tung, uflexibel maskine. Som tilmed ikke har de redskaber, der er nødvendige for at skabe et retfærdigt samfund i socialdemokratisk forstand - tværtimod er rationalet i store dele af EU's politikker og grundprincipper jo liberale og de-regulerende.

Den form for fejlslutning – vi skal have et europæisk fællesskab; vi er centrum-venstre visionære; EU eksisterer; ergo er EU et centrum-venstre redskab – går igen i Gades Europa.

Parallelt rummer både Nyrup og Gades bøger en personlig bekendelseshistorie – stærkest hos Gade, fordi han mere udpræget og clear-cut vender ryggen til alt det, han tidligere har stået for, ikke mindst EU-kritikken. Skabelonen er den samme: Fremtrædende og begavede politikere i deres bedste alder, som bekender sig til centrum-venstre synspunkter og visioner, og som i al deres aldrende visdom har set lyset: EU er svaret uanset spørgsmålet. Spørgsmål til EU stiller man ikke.

Al respekt for politikere, der vedbliver at udvikle sig politisk, og som står ved denne udvikling. Men ved læsningen af Gades bog strejfer det én, at der måske er sket noget med den generation. Det er som om, evnen til både at se strukturer og nuancer er forsvundet og at det globale udsyn er stivnet i et eneste fikspunkt: "Det internationale samfund hedder EU. EU er i formen en Union. Der skal stå "EU" foran alt, førend visionen er fuldført". Alle de politikker og politiske redskaber, som Gade nationalt har været for (virksomhedsbeskatning) eller imod (militær oprustning og atomkraft), er helt ukritisk fjong, blot det er EU-lovgivning. Dermed bliver EU en ideologi, der hverken kan indplaceres til højre eller til venstre.

2. For de hæderlige verdensborgere?

På side 114 finder man en ”hovedpointe med denne bog... [at] der skal opbygges noget meget mere solidt, hvis vi for alvor skal blive hæderlige verdensborgere”. Og det er jo ganske vist. Men hvad? ”Behovet for overnationale spilleregler og virkningsfulde initiativer er fortsat stort”. Det er også ganske vist – men hvilke?

Det er godt og prisværdigt, at Gade vil kalde til samling mod de politiske og økonomiske kræfter, der udgør og udnytter - og som afslører ”globaliseringens hæslige ansigter”. Politiske valg i internationale institutioner og i regeringskredse verden over har i et par årtier fulgt samme mantra om de-regulering, eller afregulering. De frie markeds kræfter er med andre ord et resultat af politiske valg – og med globaliseringen begynder de politiske vinde nu at blæse i retning af en erkendelse af behovet for gen-regulering. Der er med andre ord skabt momentum for at udstikke en ny politisk kurs for, hvordan det internationale system kan reorganiseres på en måde, så styring, demokrati og udviklingsretning generobres af mennesker, der er politisk valgte.

Med mine egne ideologiske fødder placeret i det såkaldte centrum-venstre, deler jeg langt hen ad vejen Gades analyse af en på mange måder *fucked-up* verden, fordi man har overladt al for megen magt til markedets frie udfoldelse. Vi deler ambitionen om og troen på et stærkt internationalt forpligtende samarbejde, hvor lande afgiver suveræniteten til et større fællesskab. Fordi verden har udviklet sig på en måde, hvor dele af den nationale suveræniteten er af så formel karakter, at man kan vinde reel suveræniteten og generobre det tabte ved at afgive til fællesskabet. Fordi det er meningsløst at tro, at man bare kan fedte rundt i hver sin nationalstat og bilde sig ind, man kan løse alle problemer alene. Det tidsaktuelle - og dermed interessante og relevante - spørgsmål er, hvor meget suverænitetsafgivelse, på hvilke områder, til hvem - og på hvilke betingelser. Som progressiv internationalist må man nødvendigvis stille visse krav til de system/den organisation, man afleverer magten til.

Det spørgsmål besvarer Gade ikke. Fra analysen og beskrivelsen af verdens tilstand, der munder ud i delkonklusionen om at der ”skal noget andet og internationalt til” – går han direkte over til at konkludere, at EU er svaret. Diskussioner om netop ”hvordan vi gør det dér internationale” er helt fraværende - ligesom analysen af, hvorvidt det konkrete eksisterende Unions-samarbejde har den rette form og det rette indhold til rent faktisk at besvare de behov, som Gade oplister. Dermed når bogen ikke for alvor videre, end der, hvor debatten i Danmark stander allerede.

Selvfølgelig har det stærke forpligtende samarbejde både et europæisk og et globalt niveau. EU-samarbejdet kan i teorien være et genialt redskab til at genvinde demokratiet for nationalstaten og til at styrke den globale retsorden ved at gøre sig selv til et middel, ikke blot et mål i sig selv. Men det konkrete eksisterende EU er overbelastet, og soklen lider af metaltræthed. Ikke mærkeligt, eftersom den ikke er blevet skiftet ud siden EFs fødsel, mens verden omkring som bekendt har forandret sig grundlæggende. Vi lever i en helt anden verdensorden, en anden politisk virkelighed og i høj grad en anden sikkerhedsmæssig virkelighed.

EU er simpelthen for ofte i underskud, når målestokken hedder demokrati, fleksibilitet, dynamik, progressive foregangsperspektiver eller global ansvarlighed. Det kræver en ombygning af EU's vaklende unions-model, hvis EU skal være det redskab, som Gade efterlyser. EU skal aflastes og soklen styrkes.

Hvad man gør? Man vender ikke ryggen til og melder Danmark ud. Men man bygger heller ikke videre på den anakronistiske model og gør den til en enhedsstat, hvor oven i købet endnu flere politiske opgaver skal flyttes til EU. Det er her, vi skal bruge nytænkning – og ikke som Gade blot gøre EU til den globaliserede tidsalders nationalstat med dertil hørende dårligdomme.

Udkastet til en EU-forfatning sætter demokratiet skakmat. Ikke bare på nationalt niveau, fordi medlemslandene i høj grad tømmes for politisk magt, men også på EU-niveau lades demokratiet i stikken. Selve rammen skal bygges om. Hvis ikke man ændrer EU's grundlæggende strukturer, vil EU netop af strukturelle årsager ikke kunne levere de reguleringsmekanismer eller politiske rammer, der er nødvendige for at løse de globale problemer. EU skal opdateres – ligesom ens software skal med jævne mellemrum. Det er ikke sket siden 1957.

Det hele handler om at finde den rette dynamiske cocktail. Men den kan ikke skrives helt endeligt og detaljeret ned i et kompetencekatalog, fordi verden udvikler sig – mellem det nationale, det europæiske og det globale. Vi er for små til at putte alt ind i nationalstaten, Europa er for mangfoldigt til at putte alt ind i EU, og verden er for stor til at begrænse sig til EU. Det handler netop om at binde de nationale og europæiske strukturer sammen på en dynamisk og fleksibel måde.

3. Hvor stopper verden?

Gade påpeger helt rigtigt, at vi - ved at satse på indflydelse gennem EU - kan påvirke den globale udvikling i stedet for blot at stå på sidelinien. Om påvirkningen er god eller dårlig, står og falder til gengæld med, hvad EU's globale rolle defineres til at være. Lige nu må man konstatere, at vores ypperste påvirkning sker gennem et fokus på militær oprustning udenom FN-rammen; en ukontrolleret våbeneksport, som får Amnesty International op af stolene; en rets- og toldmurspolitik, der bekræfter billedet af Fort Europa. Og en landbrugspolitik, der direkte bevirker, at millioner af børn i før-skolealderen dør af sult og underernæring hver evig eneste dag. Det er global påvirkning, så det basker, men næppe af en karakter, som Gade politisk og moralsk vil stå inde for?

Ligeså oplagt er det, at EU bør være et niveau i vores demokratiforståelse, nemlig niveauet over det nationale, som Gade videre opdeler i niveauerne kommunalbestyrelse, amtsråd og Folketing. Verden er af en karakter, så det er nødvendigt at tænke flere niveauer ind.

Men der sker to ting i ræsonnementet, så Gades verden lukker dér, hvor den skulle være allermest flydende og åben. For det første overser Gade at der jo altså er flere niveauer over EU. I hans vision er de fraværende: her stopper verden ved EU's ydre grænser. På trods af, at langt de fleste af de problemer, bogen bruger så meget krudt på at påpege, netop har globale dimensioner – flygtningestrømme, multinationale selskaber og genmodificerede afgrøder. For det andet, er Gades ambition ikke at tilføje et nyt niveau over dem, vi kender fra den nationale boks – men at gøre EU til det *eneste* niveau for al beslutningsmagt, mens folketing, amtsråd og kommunalbestyrelser bliver ekspeditionskontorer for at føre EU-udstukne regler ud i livet.

Flere gange afviser Gade de to yderpunkter: ”Tilbage til nationalstaterne” og ”én forenet statsdannelse” – han insisterer på, at EU’s opbygning skal ses som en fortsat proces med stadig større vægt på udvikling af demokratiet, men kommer desværre ikke videre.

Derfor bliver hele forsøget på at udregne den europæiske offentlighed (som i parentes bemærket er et af de få steder, hvor bogen nytænker), hele diskussionen af europæernes fælles værdier og af EU som global stormagt og hele den institutionelle diskussion (omkring Kommission-Parlament-Ministerråd-nationale parlamenter) et stort konservativt forsvar for selve unions-strukturen, den automatiske integrationsmekanisme. Selv indførelsen af en egentlig militær dimension i EU og oprustningsklausulen forsvares. I FN’s Sikkerhedsråd skal Frankrig og England afgive deres pladser til en EU-plads. Og på Nyt Europa’s sk vis krydret med føderalisme i form af et stærkere EU-parlament og fjernelse af EU-kommunernes (læs: medlemslandene) vetoret på alle spørgsmål. Det bliver sågar en forsvarstale for forfatningen (som altså ikke er en ”traktat med forfatningsmæssige træk”, som Gade skriver, men slet og ret en forfatning) på trods af, at den hverken er Gades føderalistiske stat, eller undertegnedes slanke og dynamiske EU. Det er jo ikke en vision, men en simpel konstatering af tingenes tilstand og blåstempling af den udvikling som EF/EU har taget siden sin start i midten af forrige århundrede.

4. Det rødlige hjertes skønne drøm

I virkeligheden hopper Gade blot et niveau op: den politik, Gade vil have til at gælde for det danske samfund, skal blot overføres – og udledes som EU’s social-, skatte-, fordelings-, velfærds- og økonomiske politik. Taget i betragtning, at det endnu ikke er lykkedes at overbevise Anders Fogh, eller et flertal udenom ham, om fortræffelighederne i en sådan politik, må man undre sig over, hvordan Gade med så megen lethed kan se det gennemført i et EU, der for nuværende er ledet af Berlusconi, Blair, Chirac, Schröder m.fl.

Hvis man er venstreorienteret eller socialdemokrat, vil det politiske *indhold* i bogens forslag til det sociale, grønne, og retspolitiske Europa sikkert vinde gehør. Men Gade gør som Nyrup: Det er ikke lykkedes os at gennemføre det her nationalt, så nu vil vi så gøre det i EU. Uden blik for de *strukturelle eller politiske begrænsninger*, der ligger i at etablere en bombastisk og altfavnende socialdemokratisk velfærdsstat af EU-dimensioner. Endsige vurdering af det ønskelige heri. Man skal være ganske tillidsfuld for at tro, at blot man af et rødt hjerte poster magt i EU, så vil EU også per definition bruge den magt rødt. Uanset sammensætning af Ministerrådet. Og så er man end ikke nået til at kigge på EU’s indbyggede liberalisme og deregulering, endsige Unionens magtfordelingsstrukturer, som lader næsten alt tilbage at ønske, hvis man har demokrati-briller på.

Gades Europa er den skønne drøm om, at man kan skabe en Union, der for altid vil opføre sig efter en bestemt politisk ideologi. Den gode stormagt med alle de rigtige holdninger og rettænkende EU-borgere er yndig og idyllisk - man fristes næsten til at sige: *Morten Korch goes European*. Men mest er det svært ahistorisk. Projekt ”EU-stat” er ganske enkelt ikke en mulig option, hvis man forholder sig til virkeligheden. Der ER ikke et europæisk folk, en fælles politisk bevidsthed endsige fodslag, hvilket der nødvendigvis må være i en stat, hvis den skal overleve.

Og Gades europæiske Union, der tager sig af alt, bliver meget indadvendt og lukket, fordi Unionens primære formål er at sikre os selv og fuldføre EU-staten. Projektet bliver, som det gjorde for Christine Antorini i MetroXpress (19.3.), til sin egen Gud. Man vil føderalstaten - eller enhedsstaten, der fødtes som ide i 1950'erne - koste hvad det koste vil. Europa sættes øverst – i genspejling af ”America First”.

Men verden starter, hvor Gades vision lukker - nemlig ved EUs yderste grænse. Derfor kan EU ikke nøjes med at tage vare på sig selv, at sikre sig selv og fuldende Unionsprojektet før vi løfter blikket og ser på verden ude omkring. I så fald bliver den overvejende relation baseret på spørgsmålet: ”Hvad kan verden udenfor gøre for os”. Gade synes at glemme den globale dimension. Og det er temmelig paradoksalt for en socialist. Fraværende er i forvejen både diskussionen om struktur, som det altid har været venstrefløjens styrke at sætte på dagsordenen - samt den om nærdemokrati, der altid har været venstrefløjens og de liberales tankegods. Og det globale perspektiv, internationalismen, som også er et venstrefløjs-kendetegn, er reduceret til et eneste mantra på to bogstaver: EU.

5. Hvor står kampen?

En central præmis i bogen er sammenkædningen af ny-nationalisme, højrepopulisme, intolerance og EU-modstand. Den er central, ikke blot fordi den er forkert, men fordi den lægger sig om hele bogens argumentudvikling og gør, at ”Gades Europa” aldrig rigtig får luft under vingerne. I stedet vedbliver den at kredse om eksempler på verdens elendighed og om at forsage: Forsage unionsmodstanden, unionskritikken og al dens gerning og al dens væsen på den ene side, samt at forsage højrenationalismen og populismen på den anden.

Det bliver aldrig rigtig afklaret, hvad det er, Gade vil – beskæftige sig med EU og lægge afstand til EU-kritikerne og sin egen tidligere position, eller udstikke et centrum-venstre alternativ til den politiske ånd (eller mangel på samme), der plager og præger Danmark. Med andre ord, er det højrefløjen, der er hovedfjenden, eller hans kampfæller på venstrefløjen, som i modsætning til ham selv holder fast i unionsmodstanden?

Det er jo to notorisk væsensforskellige størrelser, og Gade kommer til at skræve over for meget uden at nå frem til et handlingsorienteret bud på nogen af de to. Samtidig har de to problemstillinger to forskellige betydninger for Gade som person. EU-modstanden er en demokrati- og systemkritisk diskurs med internationale dimensioner, som Gade vender sig mod af mere personlige eller, om man vil, emotionelle årsager, mens højrefløjs-nationalismen i bred forstand er en værdimæssig diskurs med anti-pluralisme og intolerance som omdrejningspunkt – og som han behandler som professionel politiker på venstrefløjen. Bogen vil have vundet meget ved, at Gade havde valgt blot et af de to emner og fulgt det til dørs. Resultatet er i stedet en del fægten på stedet uden at nå frem til egentlige handlingsanvisninger.

Jeg har stor respekt for en politiker, der vil nedbryde grænserne mellem folkeslag. Men desværre begår Gade den fejl at nedlægge alle geografiske hegn for til gengæld at opbygge mentale hegn, der umuliggør enhver dialog. Problemet er, at han vil bekæmpe fremmedhad, i-sig-selv-nok-hed, chauvinisme og EU-modstand på én gang.

Mens EU-modstanden får flest tæppebank, overser han den egentlige politiske fjende. Både fjenden på højrefløjen og fjenden i form af den upersonlige anti-demokrati-tendens.

Jeg vil ikke reduceres til en mavesur modstander, der bare er ”mod” det nye og ”for” det gamle. Fordi man er mod Forfatningen, er man ikke for Nice-traktaten. Fordi man var mod Amsterdam-traktaten, var man ikke for Maastricht-traktaten. Tværtimod. Men når Forfatningen blot er mere af samme elendige skuffe, hvorfor i alverden skulle man så være for den? Det mest afslørende er sætningen på side 121: ”Jeg tror, at man må konstatere, at den danske folkesjæl først ophæver reservationen overfor demokrati på europæisk niveau, når de to valgmaskiner – som kalder sig noget så folkeligt som bevægelser – begynder at tabe terræn for alvor.” Eller sagt på en anden måde: Munden skal lukkes på de to bevægelser - og deres rolle som legitime folkelige bevægelser bekæmpes. Før det er sket, før de organiserede talerør for 50 % af befolkningens holdninger er fjernet fra denne jord – ja før kan Gades centrum-venstre vælgere ikke sove roligt og uimodsagt.

Men tænk, om de mange EU-skeptikere, -kritikere og –modstandere rent faktisk er noget så elementært som uenig med Gade i, at EU er løsningen på alle problemer. Eller ikke vil forsvare at flytte mere magt over til EU-systemet før det gøres mere demokratisk. Tænk – og jeg ved, det nærmest er kættersk – hvis de bare ikke er enige i, at EU er et paradys, hvor man ikke skal diskutere struktur og opbygning?

6. Hvem er i vejen?

Med det synspunkt, at ”EU-kritik bremser den europæiske udvikling”, bliver det naturligvis nødvendigt for Gade som følende menneske at skifte hest. Ingen vil vel bremse udviklingen. Sagen er blot, at EU-kritikere ikke bremser udvikling per se, men er med til at skabe den. En del af den udvikling er at få bygget om på den samarbejdsmodel, som EU hviler på: Unionen. Den var sikker fin og tidssvarende, dengang mine forældre var teenagere - før ungdomsoprøret, der gjorde politisk deltagelse, indflydelse og demokratisk kontrol til kodeord i måden at tænke politiske systemer på. Derfor skal samarbejdsmodellen opdateres for at matche både de opgaver, der skal løftes, og de krav, man som internationalt orienteret demokrat, dansker og europæer stiller. Det er en afgørende forudsætning for at EU-samarbejdet bliver det redskab, vi har brug for netop for at løse de problemer, som bogen så glimrende beskriver. Gade henviser til en bog af Oluf Palme, ”Demokrati er at ville” (der nu hedder ”*Politik er at ville*”) som er et fantastisk manifest over den nødvendige aktive internationalisme, fordi ”vi kommer ud i verden... og verden kommer hjem til os”. Men han tør ikke indse, at udviklingen kræver nye redskaber.

Dermed er ringen sluttet. Det, man savner, er egentlige handlingsanvisninger, aftegnelser af en ny politisk kurs, som kan skabe det nødvendige politiske gennembrud i det fortvivlende dødvande af borgerlige teknokrater, der har mistet lysten til at forholde sig til verden udenfor nationalstat Danmarks grænser. Der er simpelthen for lidt ansats til reel alliancedannelse som bud på en ny progressiv vision for et aktivt Danmark i en europæisk og global sammenhæng - og alt for meget villighed til at opløfte det eksisterende EU – med småjusteringer – til den store vision.

Det er vældigt synd, når nu Danmark, Europa og Verden skriger på nye svar på de mange udfordringer. Det eneste svar, Gade rent faktisk giver, er det samme som Poul Nyrup giver i sin bog: EU er svaret, uanset spørgsmålet, uanset EU's strukturelle problemer. Og sidstnævnte får Gade ikke gjort noget ved - de reduceres til skønhedspletter. Måske er det aldersforskellen, men jeg kan

ikke som Gade læne mig tilbage og gøre EU i sin nuværende form til min vision. Det demokratiske ambitionsniveau er simpelthen for lavt.

Trine Pertou Mach er cand.scient.pol. fra Århus Universitet. Hun arbejder som projektleder for WWF Verdensnaturfonden og er talsperson for JuniBevægelsen og en af spidskandidaterne på liste J til EU-parlamentsvalget. Specialist i menneskerettigheder, demokratisering og civilsamfundsudvikling. 1998-2001 ansat som politisk akademisk medarbejder i EU-parlamentet med fokus på EU's institutionelle forhold (åbenhed, integration, komitologi, traktatforhandlinger og regeringskonferencer). 2001-3 ansat på EU-kommissionens delegation i Kairo, Ægypten med ansvar for NGO-bistand, civilsamfund, demokrati og fattigdoms-bekæmpelse; dækkede menneskerettigheds-situationen i landet. Har skrevet en række debatindlæg og bidrag til bøger (bl.a. "Udfordring Europa", Forlaget Politisk Revy, 2002; "Scenarier for europæisk samarbejde. Hvidbog om fire mulige udviklinger af det europæiske samarbejde" (kommer)). Hun er foredragsholder og debattør, og har bl.a. været kommentator for Dagen og dagbladet Information.